
Vergaderjaar 2001–2002 Nr. 223

28 213 (R 1711)

Verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika inzake de geldendmaking van verplichtingen tot levensonderhoud; Washington, 30 mei 2001

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 januari 2002

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 1 februari 2002.

De wens dat het verdrag aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens een van de Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 3 maart 2002.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, eerste en tweede lid, en artikel 5, eerste en tweede lid, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 30 mei 2001 te Washington totstandgekomen Verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika inzake de geldendmaking van verplichtingen tot levensonderhoud (Trb. 2001, 117 en 134).¹

Een toelichtende nota bij dit verdrag treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 1 februari 2002 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

TOELICHTENDE NOTA

I. Algemeen

Op het gebied van onderhoudsverplichtingen bestaan verscheidene multilaterale verdragen. Een belangrijk voorbeeld is het op 20 juni 1956 onder de auspiciën van de Verenigde Naties te New York totstandgekomen Verdrag inzake het verhaal in het buitenland van uitkeringen tot onderhoud (Trb. 1957, 121; hierna te noemen het Verdrag van New York). Dat verdrag, waarbij momenteel 58 staten partij zijn, voorziet in de aanwijzing door iedere verdragsstaat van een centrale autoriteit. De centrale autoriteiten hebben tot taak om, in gevallen waarin de onderhoudsplichtige in een andere verdragsstaat verblijft dan de onderhoudsgerechtigde, tussenkomst te verlenen ten einde de nakoming van onderhoudsverplichtingen te bewerkstelligen. De tussenkomst van de centrale autoriteiten (in de terminologie van het verdrag: verzendende en ontvangende instellingen) omvat het entameren van gerechtelijke procedures strekkende tot erkenning en tenuitvoerlegging van elders gegeven onderhoudsbeslissingen of het verkrijgen van zodanige beslissingen in de verdragsstaat waar de onderhoudsplichtige verblijft. Het Verdrag van New York is derhalve een rechtshulpverdrag. Het bevat geen bepalingen die verdragsstaten verplichten elkaars beslissingen te erkennen en ten uitvoer te leggen. Daarvoor zijn andere verdragen totstandgekomen, en wel in het bijzonder het op 15 april 1958 te 's-Gravenhage totstandgekomen Verdrag nopens de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen jegens kinderen (Trb. 1959, 187) en het op 2 oktober 1973 eveneens te 's-Gravenhage totstandgekomen Verdrag inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen (Trb. 1974, 85). Bij het eerste van deze twee verdragen zijn momenteel 20 staten partij, en bij het tweede 19 staten. Het tweede verdrag heeft het eerste vervangen in de betrekkingen tussen staten die partij zijn bij de beide verdragen. Het tweede verdrag betreft onderhoudsverplichtingen jegens kinderen en volwassenen.

Daarnaast kan nog worden vermeld dat mede betrekking heeft op levensonderhoud het op 27 september 1968 te Brussel totstandgekomen Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (Trb. 1969, 101; hierna te noemen het EEX-verdrag), zoals gewijzigd door diverse protocollen en toetredingsverdragen, namelijk:

- het op 3 juni 1971 te Luxemburg tot stand gekomen Protocol betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (Trb. 1971, 140);
- het op 9 oktober 1978 te Luxemburg tot stand gekomen Verdrag inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland tot het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, alsmede tot het Protocol betreffende de uitlegging daarvan door het Hof van Justitie (Trb. 1978, 175);
- het op 25 oktober 1982 te Luxemburg totstandgekomen Verdrag inzake de toetreding van de Helleense Republiek tot het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, alsmede tot het Protocol betreffende de uitlegging daarvan door het Hof van Justitie (Trb. 1983, 24);
- het op 26 mei 1989 te Donestia-San Sebastian totstandgekomen Verdrag inzake de toetreding van het Koninkrijk Spanje en de Portugese Republiek tot het Verdrag betreffende de rechterlijke

- bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, alsmede tot het Protocol betreffende de uitlegging daarvan door het Hof van Justitie (Trb. 1989, 142); en
- het op 29 november 1996 te Brussel totstandgekomen Verdrag inzake de toetreding van de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden tot het Verdrag van 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, alsmede tot het Protocol van 1971 betreffende de uitlegging daarvan door het Hof van Justitie, zoals deze zijn gewijzigd bij het Verdrag inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, alsmede bij het Verdrag inzake de toetreding van de Helleense Republiek en bij het Verdrag inzake de toetreding van het Koninkrijk Spanje en de Portugese Republiek (Trb. 1997, 69).

Tevens kan nog worden vermeld het op 16 september 1988 te Lugano totstandgekomen Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (Trb. 1989, 58).

Ten slotte kan worden genoemd de op 22 december 2000 tot stand gekomen Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (Pb 2001, L 12), die het verdrag van Brussel voor veertien lidstaten zal vervangen. Deze verordening treedt in werking op 1 maart 2002. Al deze regelgeving heeft mede betrekking op het levensonderhoud. Een in een Europees land gevestigde alimentatiegerechtigde heeft dikwijls de keuze tussen het van toepassing zijnde Haagse verdrag en het EEX-verdrag, om een in eigen land verkregen onderhoudsbeslissing in een ander Europees land ten uitvoer te doen leggen.

De Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht heeft op het gebied van onderhoudsverplichtingen nog twee verdragen tot stand gebracht, te weten het op 24 oktober 1956 te 's-Gravenhage totstandgekomen Verdrag nopens de wet welke op alimentatieverplichtingen jegens kinderen toepasselijk is (Trb. 1956, 144) en het op 2 oktober 1973 te 's-Gravenhage totstandgekomen Verdrag inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen (Trb. 1974, 86).

De Verenigde Staten is geen partij bij het Verdrag van New York. Hiervoor zijn verschillende redenen aan te wijzen. In de eerste plaats kan worden genoemd de in het algemeen bestaande moeilijkheid om tussen de staten van de Verenigde Staten tot overeenstemming te komen over de bekrachtiging van multilaterale verdragen op federaal niveau. Daarnaast speelt een rol dat de Verenigde Staten op het gebied van levensonderhoud uitsluitend verdragsverplichtingen wil aangaan met staten die voor hen van belang zijn. Wel is in het verleden bij individuele staten van de Verenigde Staten de behoefte ontstaan aan vormen van wederzijdse rechtshulp op dit terrein met staten buiten het Amerikaanse grondgebied. Dit heeft geleid tot de totstandkoming van een aantal bilaterale verdragen. Nederland heeft voor dergelijke partiële oplossingen nooit gevoeld. Lange tijd is de hoop gekoesterd dat de Verenigde Staten alsnog zou besluiten het Verdrag van New York te bekrachtigen, hetgeen beter zou passen bij het in Nederland doorgaans gevolgde beleid om zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij multilaterale verdragen.

Inmiddels is in de Verenigde Staten uniforme wetgeving totstandgekomen die in de betrekkingen tussen de Amerikaanse staten voorziet in samenwerking en in een regeling voor de rechtsmacht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van onderhoudsbeslissingen in gevallen waarin de onderhoudsgerechtigde in de ene Amerikaanse staat gevestigd is en de onderhoudsplichtige in een andere Amerikaanse staat. Het betreft de

Uniform Interstate Family Support Act (1996) (Eenvormige Wet inzake inning levensonderhoud tussen staten).

De UIFSA is een modelwet die, wil zij van kracht worden, door de individuele staten van de Verenigde Staten moet worden aanvaard en waarvan de bepalingen moeten worden overgenomen in de wetgeving van die staten. Inmiddels is de eenvormige wet ongewijzigd door alle staten van de Verenigde Staten aanvaard, zoals ook blijkt uit artikel IX, derde lid, van het verdrag. In theorie zou een individuele staat zijn wetgeving op zodanige wijze kunnen aanpassen dat van de eenvormige wet wordt afgeweken. Dat een staat daartoe zou overgaan, is evenwel hoogst onwaarschijnlijk, aangezien ongewijzigde aanvaarding een voorwaarde is voor de toekenning van financiële middelen door de federale regering voor de uitvoering van de eenvormige wet op het niveau van de individuele staten.

Tegelijkertijd met de eenvormige wet is wetgeving totstandgekomen die de federale regering de bevoegdheid geeft om met regeringen van niet-Amerikaanse staten verdragen aan te gaan dan wel verklaringen inzake reciprociteit af te leggen, waardoor deze staten aansluiting verkrijgen op het thans binnen de Verenigde Staten bestaande systeem en aldus voor het verhaal van levensonderhoud op gelijke voet komen te staan met een Amerikaanse staat. Een dergelijk verdrag, dat door de Verenigde Staten op het niveau van de federale regering kan worden gesloten, bewerkstelligt dat de erbij betrokken niet-Amerikaanse staat en elke Amerikaanse staat een beroep kunnen doen op elkaars dienstverlening bij de inning of het verhaal van levensonderhoud. Inmiddels zijn met Portugal en Australië verdragen gesloten waarvoor het ontwerpverdrag met Nederland model heeft gestaan. Met Turkije en Roemenië is overeenstemming bereikt over het sluiten van dergelijke verdragen. Diplomatieke notawisselingen zijn tot stand gekomen met Noorwegen en Denemarken, terwijl met Ierland, Polen, Slowakije, Tsjechië en verscheidene Canadese provincies verklaringen van reciprociteit zijn uitgewisseld, waarmee hetzelfde is bereikt als met het onderhavige verdrag. Een gevolg van deze ontwikkeling is dat het thans hoogst onwaarschijnlijk is te achten dat de Verenigde Staten nog pogingen in het werk zal stellen om het Verdrag van New York te bekrachtigen. Een ander gevolg is dat voor Nederland de voorwaarden zijn geschapen om in te gaan op het van Amerikaanse zijde gedane verzoek om een verdrag tot stand te brengen. Voor zover het de samenwerking tussen autoriteiten betreft, vertoont het onderhavige verdrag veel gelijkenis met het Verdrag van New York.

De Verenigde Staten is ook geen partij bij de vier hiervoor genoemde Haagse alimentatieverdragen, waarvan de twee alimentatie-executieverdragen voor dit onderwerp vooral van belang zijn. De reden voor niet-bekrachtiging is gelegen in het gebruik door de Verenigde Staten van anders geformuleerde criteria voor de toetsing van de (indirecte) internationale bevoegdheid van de gerechtelijke instanties van de staat waar de beslissing is gegeven. Echter, in de uitkomst van de toepassing van de criteria van het Haagse verdrag bestaan slechts geringe verschillen met die van de reeds genoemde *Uniform Interstate Family Support Act*. Het besef dat die verschillen gering zijn, heeft een belangrijke rol gespeeld bij de voorbereiding van het onderhavige verdrag. Daarin is bepaald dat een in Nederland gegeven uitspraak betreffende levensonderhoud in de Verenigde Staten wordt getoetst aan de hand van de criteria van de Amerikaanse eenvormige wet, terwijl een Amerikaanse uitspraak in Nederland wordt getoetst aan de hand van de criteria van het Haagse Verdrag van 1973. Ofschoon dit leidt tot een zekere asymmetrie in het verdrag zelf, zal deze in de uitvoering ervan nauwelijks merkbaar zijn. In de artikelsgewijze toelichting zal hierop nader worden ingegaan.

In 1995 en 1999 heeft de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht in overleg met de Verenigde Naties Bijzondere Commissies bijeengeroepen om het functioneren van het Verdrag van New York en van de Haagse Alimentatieverdragen aan een onderzoek te onderwerpen. Deze bijeenkomsten hebben voor de opstelling van het onderhavige verdrag nuttig materiaal opgeleverd in de vorm van aanbevelingen voor de interpretatie en de uitvoering van de bestaande verdragen. Het onderwerp onderhoudsverplichtingen staat momenteel wederom op de agenda van de Haagse Conferentie. Voor de komende zittingsperiode is besloten tot een algehele herziening van de bestaande alimentatieverdragen, met inbegrip van het Verdrag van New York. Naar onze mening is er geen aanleiding om het resultaat van die herziening, die op zijn vroegst in 2004 haar beslag zou krijgen, af te wachten. Te verwachten is dat Nederland van een bilateraal verdrag met de Verenigde Staten profijt zal hebben. Onder de huidige omstandigheden is er geen regeling voor onderlinge samenwerking, noch voor de onderlinge erkenning en tenuitvoerlegging van onderhoudsbeslissingen tussen de beide staten. In Nederland gevestigde onderhoudsgerechtigden moeten, indien zij in Nederland een beslissing hebben verkregen, zelf in de Verenigde Staten opnieuw procederen om hun recht op levensonderhoud daar te doen vaststellen en vervolgens te effectueren, hetgeen veel tijd vergt en kosten meebrengt. Hetzelfde geldt in het omgekeerde geval. De uitvoering van het verdrag zal enige stijging in de werklast van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen kunnen meebrengen, welke instelling als centrale autoriteit voor Nederland zal optreden. Daartegenover staat echter de kosteloze dienstverlening door instanties van alle Amerikaanse staten en de te verwachten resultaten van die dienstverlening.

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I – Doel

Bij de opstelling van artikel I is aansluiting gezocht bij artikel 1 van het Verdrag van New York. Uitdrukkelijk is opgenomen dat ook verhaal, door een overheidslichaam, van bijstand die ter vervanging van niet verstrekt levensonderhoud is verleend, onder het verdrag valt. Verwezen zij verder naar artikel V, waarin de ter uitvoering van het verdrag te nemen maatregelen worden genoemd. Daaronder valt onder meer het voeren van procedures ter vaststelling van onderhoudsverplichtingen. Gesproken wordt van een onderhoudsgerechtigde onderscheidenlijk een onderhoudsplichtige die onderworpen is aan de rechtsmacht van een Partij. Voldoende is derhalve dat de rechter van de betrokken Partij rechtsmacht heeft ter zake van levensonderhoud. De fysieke aanwezigheid van de schuldenaar of de schuldeiser op het grondgebied van de desbetreffende Partij is niet vereist.

Onder b is afzonderlijk vermeld de erkenning over en weer van onderhoudsbeslissingen, verhaalsbeslissingen en schikkingen betreffende levensonderhoud in dezelfde gevallen als die onder a zijn genoemd. Anders dan het Verdrag van New York, voorziet het verdrag ook daarin. De erkenning heeft mede betrekking op beslissingen of schikkingen die in derde staten zijn gegeven en door één van de partijen zijn erkend.

Artikel II – Materieel toepassingsbereik

Aangezien het verdrag mede ziet op de erkenning en de tenuitvoerlegging van onderhoudsbeslissingen, is het van belang dat het de onderhoudsverplichtingen die eronder vallen, nader omschrijft. Het eerste lid is ontleend aan artikel 1 van het Haagse Alimentatie-executieverdrag van 1973. De formulering wijkt daarvan, in verband met Amerikaans spraakgebruik, enigszins af. De betekenis is echter geheel dezelfde. Het betreft

verplichtingen tot levensonderhoud die hun grondslag vinden in het familierecht.

In het eerste lid is voorts tot uitdrukking gebracht dat voor zover het gaat om onderhoudsverplichtingen tussen (ex)-echtgenoten in gevallen waar er geen minderjarige kinderen zijn, momenteel niet alle staten van de Verenigde Staten bereid zijn Nederlandse uitspraken ten uitvoer te leggen. Tenuitvoerlegging is in de praktijk mogelijk voor zover een Amerikaanse staat dergelijke beslissingen, afkomstig uit een andere Amerikaanse staat, ook ten uitvoer legt in het kader van het binnen de Verenigde Staten opgezette systeem. Van Amerikaanse zijde is medegedeeld dat ernaar wordt gestreefd dat Amerikaanse staten die hun dienstverlening in dit opzicht beperken, deze beperking opheffen. Er is geen aanleiding om de dienstverlening van Nederland in dit opzicht te beperken.

Het tweede lid van artikel II geeft een nadere afbakening. Niet alleen achterstanden en de daarover verschuldigde rente, maar ook de (in Nederland van rechtswege toepasselijke) indexering is mede begrepen. Zie in dit verband artikel IV, vijfde lid, onder c, dat voorziet in de verplichting om van dergelijke wijzigingen mededeling te doen. Het derde lid is een weergave van artikel 1, tweede lid, van het Verdrag van New York.

Artikel III – Centrale autoriteiten

Dit artikel stemt overeen met artikel 2 van het Verdrag van New York. Het ligt voor de hand dat voor Nederland als centrale autoriteit wordt aangewezen de instelling die deze taak reeds vervult onder het Verdrag van New York. Dat is momenteel het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen. Ook ligt het voor de hand om de centrale autoriteit in het kader van het verdrag dezelfde taken en bevoegdheden toe te kennen als die welke het op grond van de uitvoeringswet voor het Verdrag van New York heeft (wet van 27 september 1961, Stb. 303, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 23 maart 1995, Stb. 198).

Artikel IV – Verzoeken, toezending van stukken en wederzijdse rechtshulp

Artikel IV bestrijkt de materie die in de artikelen 3, 4, 5 en 7 van het Verdrag van New York wordt behandeld. De partijen bij het verdrag verplichten zich blijkens het tweede lid tot het gebruik van een in overleg tussen de centrale autoriteiten op te stellen standaardformulier voor het indienen van verzoeken. De stukken die met een aan de Verenigde Staten gericht verzoek moeten worden meegezonden, dienen in het Engels te worden vertaald. Bij verzoeken aan Nederland wordt een vertaling in beginsel niet vereist.

Een volmacht wordt niet vereist, ook niet indien het een verzoek om verhaal van een openbaar lichaam betreft.

Voor de toezending van onderhoudsbeslissingen gelden enige bijzondere vereisten, die in het vijfde lid zijn genoemd. In verband met de tenuitvoerlegging in de Verenigde Staten van Nederlandse uitspraken is het van belang dat er in voorkomend geval een bewijsstuk is waaruit blijkt dat de niet in de procedure verschenen onderhoudsplichtige naar behoren is opgeroepen.

Bijzondere aandacht verdient het zesde lid, dat correspondeert met artikel 7 van het Verdrag van New York. De Verenigde Staten en Nederland zijn beide partij bij het op 15 november 1965 te 's-Gravenhage totstandgekomen Verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken (Trb. 1966, 91), evenals bij het op 18 maart 1970 te 's-Gravenhage totstandgekomen Verdrag inzake de verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke en handelszaken (Trb. 1979, 38). Betekeningen en rogatoire commissies kunnen derhalve via de op grond van die verdragen aangewezen kanalen

aan de instanties van de andere partij worden opgedragen. Die weg sluit niet uit dat partijen – in het bijzonder hun centrale autoriteiten – elkaar op andere manieren behulpzaam kunnen zijn in concrete gevallen, met name door de verstrekking van informatie of bemiddeling bij de verkrijging daarvan, een en ander binnen de grenzen van hetgeen op grond van ieders eigen recht mogelijk is.

Het zevende lid voorziet in een vrijstelling van legalisatie van stukken.

Artikel V – Taken van de centrale autoriteit van de aangezochte partij

Artikel V is een weergave van artikel 6, eerste lid, van het Verdrag van New York.

Artikel VI – Kosten van dienstverlening

Artikel 9 van het Verdrag van New York bepaalt dat een verzoeker in een procedure in de aangezochte staat, wat de kosten betreft, op dezelfde wijze dient te worden behandeld als een persoon die in de aangezochte staat woonachtig is of die de nationaliteit van die staat heeft. Het wordt passend geacht om in het onderhavige verdrag met de Verenigde Staten verder te gaan en te voorzien in een volledige vrijstelling van kosten. Uit artikel 6 van de hiervoor vermelde Nederlandse uitvoeringswet voor het Verdrag van New York vloeit voort dat de Nederlandse centrale autoriteit nagenoeg steeds zelf in rechte kan optreden, zodat ook onder het Verdrag van New York in de praktijk in vrijwel alle gevallen sprake is van kosteloos procederen.

In het algemene gedeelte van deze toelichting werd reeds aangegeven dat de uitvoering van het verdrag enige stijging van de werklast van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen zou kunnen meebrengen, maar dat daartegenover de kosteloze dienstverlening van Amerikaanse instanties staat. Het is niet uit te sluiten dat per saldo meer verzoeken vanuit Nederland aan de Verenigde Staten zullen worden gericht dan omgekeerd.

De algehele vrijstelling van kosten betekent dat hierover in het verdrag geen voorziening behoeft te worden opgenomen (vergelijk artikel 9, tweede lid, van het Verdrag van New York).

Artikel VII – Erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen over levensonderhoud

In het algemene deel van deze toelichting werd reeds gewezen op het asymmetrische karakter van de in het verdrag neergelegde erkenningsregeling. Op de erkenning en de tenuitvoerlegging van Amerikaanse beslissingen inzake levensonderhoud in Nederland is het Haagse alimentatie-executieverdrag van 1973 van overeenkomstige toepassing. Voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van Nederlandse onderhoudsbeslissingen in de Verenigde Staten is de *Uniform Interstate Family Support Act* van overeenkomstige toepassing. Blijkens artikel 603 van die wet, dat de erkenning en de tenuitvoerlegging van uitspraken betreft, is in het bijzonder artikel 201 van belang, waarin criteria voor bevoegdheid van de Amerikaanse gerechtelijke instanties worden opgesomd voor gevallen waarin de onderhoudsplichtige in een andere staat is gevestigd dan de onderhoudsgerechtigde. (Indirecte) bevoegdheid van het forum, dat de te erkennen uitspraak heeft gewezen, wordt aangenomen indien het verzoek in de staat van het forum aan de onderhoudsplichtige is betekend; indien de onderhoudsplichtige zich vrijwillig aan de rechtsmacht van deze staat heeft onderworpen door te verschijnen of verweer te voeren; indien hij met het kind in die staat woonachtig is geweest; indien hij in die staat woonachtig is geweest en daar zwangerschapskosten heeft vergoed of levensonderhoud voor het kind heeft verschaft; indien het kind door

toedoen van de onderhoudsplichtige of op diens aanwijzing in de staat van het forum verblijft; indien de onderhoudsplichtige in die staat geslachtsgemeenschap heeft gehad en het kind daardoor kan zijn verwekt; indien de onderhoudsplichtige zich in die staat als verwekker heeft laten registreren; of indien er sprake is van een andere grondslag voor uitoefening van rechtsmacht die verenigbaar is met de grondwet van die staat en met die van de Verenigde Staten.

De formulering van de Amerikaanse criteria voor (indirecte) bevoegdheid is een andere dan die van de artikelen 7 en 8 van het Haagse Verdrag. Op grond van dat verdrag wordt indirecte bevoegdheid aangenomen indien de onderhoudsplichtige of de onderhoudsgerechtigde zijn gewone verblijfplaats in de staat van het forum had; indien de onderhoudsplichtige en de onderhoudsgerechtigde beiden de nationaliteit van die staat hadden, of indien de verweerder zich aan de rechtsmacht van die staat heeft onderworpen. Ook wordt bevoegdheid aangenomen indien de beslissing over onderhoud is gebaseerd op een beslissing inzake scheiding door een rechter wiens bevoegdheid door de aangezochte staat wordt erkend.

Naar van Amerikaanse zijde is medegedeeld, zullen de erkenning en de tenuitvoerlegging van onderhoudsuitspraken, op basis van de competentiecriteria van het Haagse verdrag gegeven door de Nederlandse rechter, op problemen stuiten indien deze zijn bevoegdheid uitsluitend heeft gebaseerd op de gewone verblijfplaats van de alimentatiegerechtigde. In dat geval is niet voldaan aan Amerikaanse constitutionele vereisten voor (indirecte) bevoegdheid tenzij overigens een voldoende aanknopingsbestond tussen de onderhoudsplichtige en Nederland als staat van het forum. In de praktijk zal het zich evenwel hoogst zelden voordoen dat er in een dergelijk geval geen andere, voor de bevoegdheid naar Amerikaanse maatstaven relevante aanknopingen met Nederland zijn, bijvoorbeeld het feit dat de onderhoudsplichtige ook in die staat heeft gewoond en tevoren in het levensonderhoud van de verzoeker heeft voorzien.

Een voorbeeld van een geval waarin erkenning niet mogelijk zal zijn, is een Nederlandse beslissing waarbij op verzoek van een in Nederland woonachtige onderhoudsgerechtigde een onderhoudsverplichting is opgelegd aan een in de Verenigde Staten woonachtige onderhoudsplichtige die nimmer in Nederland is geweest en die niet vrijwillig in de procedure is verschenen. In zo een geval, waarin bij voorbaat duidelijk is dat de kans op erkenning in de Verenigde Staten gering is, is het aangewezen dat door tussenkomst van de centrale autoriteiten een procedure in de Verenigde Staten wordt aangespannen. Het onderhavige verdrag voorziet in die mogelijkheid.

Een erkenningsprobleem kan ook rijzen indien de Nederlandse rechter zijn bevoegdheid uitsluitend heeft gebaseerd op de gemeenschappelijke nationaliteit van de onderhoudsgerechtigde en de onderhoudsplichtige. Ook in een dergelijk geval is het noodzakelijk dat daarnaast een voldoende band bestaat tussen de onderhoudsplichtige en het forum, bijvoorbeeld doordat deze in de forumstaat woonachtig is. Zoals uit de opsomming van aanknopingsfactoren in de Amerikaanse eenvormige wet blijkt, is aannemelijk dat er ook in een dergelijke situatie vrijwel steeds zodanige aanknopingen zijn met de Nederlandse rechtssfeer dat een Nederlandse beslissing voldoet aan de Amerikaanse maatstaven voor erkenning in de Verenigde Staten.

Omgekeerd bevat de Amerikaanse wet criteria die op zichzelf een onvoldoende grondslag zouden vormen voor het aannemen van indirecte bevoegdheid in verband met de erkenning van een Amerikaanse onderhoudsbeslissing in Nederland. Zo is aannemelijk dat de enkele betekening van een verzoek of een dagvaarding in de Amerikaanse staat van het forum als een onvoldoende grondslag zal worden beschouwd. Ook hier mag echter worden aangenomen dat er daarnaast vrijwel steeds

sprake zal zijn van andere aanknopingen met de forumstaat, die ertoe leiden dat een beslissing in het licht van de criteria van het Haagse verdrag voor erkenning in Nederland in aanmerking komt. In de zeldzame gevallen waarin dit niet het geval mocht zijn, kan op grond van het verdrag om een uitspraak in Nederland worden verzocht.

Hiervoor, onder Algemeen, werd naar voren gebracht dat de benadering van het Haagse Alimentatie-executieverdrag niet acceptabel is voor de Verenigde Staten. Overigens is ook niet te verwachten dat de Verenigde Staten die benadering in het kader van een multilaterale onderhandeling alsnog zou aanvaarden. Bij het opstellen van de *Uniform Interstate Family Support Act* van 1996 is de conclusie bereikt dat elke poging om rechtsmacht op de gewone verblijfplaats van de onderhoudsgerechtigde of van het kind te baseren, ongrondwettig zou zijn in het licht van de uitleg die door het Amerikaanse Supreme Court is gegeven aan de zogenoemde *Due Process Clause*, de bepaling in de Amerikaanse grondwet die ziet op de bescherming van de verweerder.

Onder deze omstandigheden moet het voorliggende compromis als het best haalbare worden beschouwd. In de praktijk zal het ertoe leiden dat verreweg de meeste uitspraken over en weer voor erkenning in aanmerking komen.

Van belang is in dit verband verder dat de Amerikaanse rechter niet ambtshalve toetst of aan Amerikaanse criteria voor indirecte bevoegdheid is voldaan. Een Nederlands verzoek behoeft dus niet vergezeld te gaan van gegevens of bewijsstukken waaruit zulks blijkt. Omgekeerd toetst de Nederlandse rechter wel ambtshalve of aan de bevoegdheidscriteria van het Haagse verdrag van 1973 is voldaan. Van Amerikaanse zijde is toegezegd dat in aan Nederland te richten verzoeken de daartoe benodigde gegevens zullen worden opgenomen.

In de bepaling is uitdrukkelijk opgenomen: beslissingen houdende oplegging van een onderhoudsverplichting, welke voortvloeien uit een vaststelling van het vaderschap. Daarbij zij erop gewezen dat het verdrag, evenals het Haagse Alimentatie-executieverdrag, uitsluitend ziet op de erkenning en de tenuitvoerlegging van de onderhoudsverplichting en niet mede omvat de erkenning van een eventuele beslissing betreffende het bestaan van familierechtelijke betrekkingen tussen het kind en zijn verwekker. Het materiële Nederlandse recht maakt thans twee wijzen van procederen mogelijk, te weten oplegging van een onderhoudsverplichting op de voet van artikel 394 Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (de klassieke «vaderschapsactie», waarbij uitsluitend met het oog op oplegging van een onderhoudsverplichting wordt nagegaan wie de verwekker van het kind is) dan wel oplegging van een onderhoudsverplichting na gerechtelijke vaststelling van het vaderschap, dat wil zeggen vaststelling van familierechtelijke betrekkingen, op grond van het nieuwe artikel 207 Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Niet uitgesloten is dat sommige Amerikaanse staten eveneens twee wijzen van procederen kennen. Voor de erkenning van een onderhoudsverplichting is niet relevant welke wijze is gekozen, en of de vaststelling van het vaderschap als zodanig kan worden erkend in die zin dat er familierechtelijke betrekkingen tussen verwekker en kind zijn ontstaan.

Artikel VIII – Toepasselijk recht

Ook wat het in een procedure toepasselijke recht betreft, is sprake van asymmetrie in het verdrag. Nederland past het onder Algemeen genoemde Haagse verdrag van 1973 inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen toe. De Amerikaanse rechter is gebonden aan de criteria, neergelegd in de *Uniform Interstate Family Support Act (1996)*, in het bijzonder artikel 303 van die wet, dat bepaalt dat de forumstaat zijn eigen conflictenregels toepast.

Op voorstel van de Verenigde Staten is een bepaling toegevoegd op

grond waarvan de aangezochte partij in een onderhoudsprocedure de persoonlijke verschijning van het alimentatiegerechtigde kind of van de ouder die het gezag over hem uitoefent, niet vereist.

Artikelen X en XI – Inwerkingtreding en beëindiging

Wat het overgangsrecht betreft, is er geen aanleiding om het verdrag uitsluitend van toepassing te doen zijn op beslissingen inzake levensonderhoud die na de datum van inwerkingtreding worden gegeven. Ook onderhoud dat is opgelegd bij beslissingen, gegeven vóór de inwerkingtreding, komt in aanmerking voor erkenning en tenuitvoerlegging op grond van de bepalingen van het verdrag.

Op voorstel van de Verenigde Staten is in artikel XI, dat de beëindiging van het verdrag regelt, in het tweede tot en met vierde lid voorzien in de mogelijkheid van opschorting van het verdrag. In het bijzonder is hierbij gedacht aan de situatie waarin het interne recht van een Amerikaanse staat wijzigingen zou ondergaan die zouden leiden tot een tijdelijke onmogelijkheid om de verplichtingen uit het verdrag, of bepaalde verplichtingen daaruit na te komen. Het Amerikaanse federale wettelijke systeem sluit die mogelijkheid niet uit. In een dergelijke situatie mag ervan worden uitgegaan dat niet alleen voor de Verenigde Staten, maar ook voor Nederland een (partiële) opschorting van de toepassing van het verdrag de voorkeur verdient boven de opzegging van het verdrag. Opzegging is uiteraard ook mogelijk. Indien zich een situatie voordoet die aanleiding kan zijn tot een opschorting, is de betrokken partij verplicht de andere partij zo vroeg mogelijk te waarschuwen. Een opschorting kan niet eerder intreden dan dertig dagen na de waarschuwing dan wel het bericht dat de andere partij instemt met een partiële opschorting. Indien een opschorting dreigt, treden de partijen in overleg over mogelijkheden om de nadelige consequenties daarvan zoveel mogelijk te beperken. Onderhoudsbeslissingen die reeds van een exequatur zijn voorzien, blijven door de opschorting ongemoeid.

Aangezien de internationale samenwerking van instanties belast met de geldendmaking van levensonderhoud de basis vormt van de verdragsregeling en in verband daarmee is voorzien in de aanwijzing van centrale autoriteiten die zonedig met elkaar in overleg treden, is ervan afgezien een bepaling op te nemen inzake de beslechting van eventuele geschillen over de toepassing van het verdrag.

III. Koninkrijkspositie

De regeringen van de Nederlandse Antillen en Aruba beraden zich nog over de wenselijkheid van medegelding van het verdrag voor hun land. Teneinde het mogelijk te maken dat wanneer de regeringen van de Nederlandse Antillen en van Aruba medegelding wenselijk zullen achten, die medegelding direct tot stand wordt gebracht, wordt de goedkeuring voor het hele Koninkrijk gevraagd.

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen